Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-101

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Compulsory Paper I

(History and its Theory)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) "All history is the history of thought." Discuss.

(2) Examine the changing nature of the subject matter of history.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically examine the tradition of history writing in Ancient India.

(2) Examine the nature of the Materialistic interpretation of history.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Elucidate the difference between the cyclic theory of history and the linear theory of history.

(2) In what way is History related to Archaeology ?

(3) Discuss the salient features of Romanticist historiography.

(4) Explain in brief the nature of Post Modernism.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Nomismatics

(2) History and sociology

(3) St. Augustine

(4) Auguste Comte

(5) Fernand Braudel

(6) Antonio Gramsci's concept of Hegemony.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) 'सर्व इतिहास हा विचारांचा इतिहास असतो.' चर्चा करा.

(2) इतिहासाच्या अभ्यास विषयाच्या बदलत्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) प्राचिन भारतातील इतिहास लेखन परंपरेचे टीकात्मक परीक्षण करा.

(2) इतिहासाच्या भौतिकवादी मिमांसेच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(1) इतिहासाच्या चक्राकारगतीचा सिद्धांत व एकरेषीय गतीचा सिद्धांत यातील फरक स्पष्ट करा.

(2) पूरातत्व विद्या इतिहासाशी कोणत्या प्रकारे संबंधीत आहे ?

(3) स्वच्छंदतावादी इतिहास लेखनाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

(4) उत्तर आधुनिकतावादाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार**वर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

(1) नाणकशास्त्र

(2) इतिहास आणि समाजशास्त्र

(3) सेंट ऑगस्टीन

(4) ऑगस्त कॉम्त

(5) फर्नांड ब्रॉडेल

(6) अन्तोनिओ ग्रामचीचा प्रभुत्ववाद सिद्धांत.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—4

[3705]-102

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Compulsory Paper II

(Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the importance of Sangam Literature as a source for the study of ancient history of south India.

(2) Discuss the various views regarding the origin and decline of the Indus Valley Civilization.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Comment on the nature of social and religious change in the 6th century B.C.

(2) Discuss the nature of Mauryan administration. To what extent did it reflect the Saptanga Theory.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) State the importance of inscriptions for the study of the history of the ancient Deccan.

(2) Assess the importance of the Satavahanas in the history of the Deccan.

(3) Do you agree with the view that the Gupta Age was a 'Golden Age' ? Justify your answer.

(4) Discuss the nature of trade in South India during the ancient period.

4. Write short notes on any *four* of the following : [20]

(1) Jorwe culture

(2) Sabha and Samiti

(3) Rise of Magadha

(4) Megasthenes' Indika

(5) Saptanga Theory

(6) Numismatic sources of the Gupta Period.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　एकूण गुण : 80

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(1) दक्षिण भारताच्या प्राचिन इतिहासाच्या अभ्यासासाठी साधन म्हणून संगम साहित्याच्या महत्वाचे परीक्षण करा.

(2) सिंधू संस्कृतीच्या उगम व ऱ्हास या संबंधीच्या विविध मतांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(1) इ. स. पूर्व 6व्या शतकातील सामाजिक व धार्मिक बदलांच्या स्वरूपावर भाष्य करा.

(2) मौर्यांच्या प्रशासन व्यवस्थेच्या स्वरूपाची चर्चा करा. सप्तांग सिद्धांत त्यात कितपत प्रतिबिंबीत झालेला आहे ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नाचे उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(1) दक्खनच्या प्राचिन इतिहासाच्या अभ्यासासाठी शिलालेखांचे महत्व सांगा.

(2) दक्खनच्या इतिहासामधील सातवाहनांचे महत्व विशद करा.

(3) गुप्तकाळ हा 'सुवर्णकाळ' होता, या मताशी तुम्ही सहमत आहात काय ? तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.

(4) दक्षिण भारतातील प्राचिन कालखंडातील व्यापाराच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

(1) जोर्वे संस्कृती

(2) सभा व समिती

(3) मगधचा उदय

(4) मेगॅस्थिनिजचा 'इंडिका'

(5) सप्तांग सिद्धांत

(6) गुप्तकालीन नाणी एक साधन.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Compulsory Paper 3

(Maratha Polity)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) 'Adnyapatra' is an authoritative text on the 17th Century Maratha Polity. Comment.

(*ii*) In what way are the Marathi archival sources useful for the study of 18th Century Maratha Polity.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) State the process of Maratha state formation and discuss its nature in the context of the debate on the state in India.

(*ii*) Bring out the importance of the institution of Watan in the sociopolitical power structure under the Marathas.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words : [20]

(*i*) Discuss the origin and the process of evolution of the Ashtapradhan Mandal.

(*ii*) Bring out the nature of provincial administration of the 17th century Maratha state.

(*iii*) Examine the role played by traditional judicial institutions in the dispensation of justice under the Marathas.

(*iv*) Discuss the nature of infantry and cavalry in the 18th century.

4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(*i*) Define the term Maratha Policy.

(*ii*) 'Jedhe Shakavali'.

(*iii*) Role of 'Patil' in village administration.

(*iv*) 'Chauth'.

(*v*) 'Thal Mod' and 'Thal Bharit'.

(*vi*) 'Brahmasabha'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) 'आज्ञापत्र' हा 17व्या शतकातील मराठ्यांच्या राज्यव्यवस्थेवरील प्रमाणभूत ग्रंथ आहे. भाष्य करा.

(*ii*) 18व्या शतकातील मराठा राज्यव्यवस्थेच्या अभ्यासासाठी मराठी पुराभिलेखिय (Archival) साधने कशा प्रकारे उपयुक्त ठरतात ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) मराठा राज्यनिर्मितीची प्रक्रिया सांगा आणि भारतातील 'राज्य' या संस्थेच्या विवादाच्या संदर्भात त्याच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

(*ii*) मराठेकालीन सामाजिक राजकीय सत्तासंरचनेमधिल वतन या संस्थेचे महत्व सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

(*i*) अष्टप्रधान मंडळाच्या उगम आणि उत्क्रांत प्रक्रियेची चर्चा करा.

(*ii*) 17व्या शतकातील मराठा राज्याच्या प्रांतिक प्रशासनाचे स्वरूप सांगा.

(*iii*) मराठेकालीन न्यायदानामध्ये पारंपारिक न्यायदान करणाऱ्या संस्थांनी पार पाडलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

(*iv*) 18व्या शतकातील पायदळ व घोडदळाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपा प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) मराठा राज्यव्यवस्थेची संज्ञा.

(*ii*) जेधे शकावली.

(*iii*) गावगाड्याच्या प्रशासनातील पाटलाची भूमिका.

(*iv*) चौथाई.

(*v*) थळमोड-थळभरीत.

(*vi*) ब्रहमसभा.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—4

[3705]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper No. 1

(Cultural History of Maharashtra)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the term 'culture'. What role did Physical and Geographical features play in moulding the culture of Maharashtra.

(2) Trace the origin of Marathi language.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the philosophy and teachings of the Mahanubhav cult.

(2) Explain the term folk literature. Bring out the importance of folk literature in the study of cultural history of Maharashtra.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Evaluate the philosophy of Shakti cult.

(2) Discuss the characteristic features of Bakhar literature.

(3) State the Architectural features of palaces and mansions under the Marathas.

(4) Bring out the interaction of Marathi culture with Islamic culture with special reference to Marathi language.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Origin of Marathi people

(2) V.K. Rajwade's interpretation of Maharasthra Dharma

(3) Nagar style of temple architecture in Maharashtra

(4) Miniature painting under the Marathas

(5) Dasbodha

(6) Honaji Bala.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास एकूण गुण : 80

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(1) 'संस्कृती' ही संज्ञा स्पष्ट करा. महाराष्ट्र संस्कृतीच्या घडणीमध्ये प्राकृतिक व भौगोलिक घटकांनी कोणती भूमिका बजावली ?

(2) मराठी भाषेच्या उगमाचा मागोवा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(1) महानुभाव सांप्रदायाचे तत्वज्ञान आणि शिकवण यांचे समीक्षण करा.

(2) लोकवाङ्मय ही संज्ञा स्पष्ट करा. महाराष्ट्राच्या सांस्कृतीक इतिहासाच्या अभ्यासातील त्याचे महत्व सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(1) शक्ति सांप्रदायाचे तत्वज्ञान विशद करा.

(2) बखर वाङ्मयाच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

(3) मराठेकालीन प्रासाद व वाड्यांची स्थापत्यशास्त्रीय वैशिष्ट्ये सांगा.

(4) मराठी भाषेच्या विशेष संदर्भात मराठी संस्कृती व इस्लामी संस्कृतीतील परस्परावरील क्रिया विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

(1) मराठी लोकांचा उगम-

(2) महाराष्ट्र धर्माचे वि. का. राजवाडे यांनी केलेले विश्लेषण

(3) महाराष्ट्रातील नागरशैलीचे मंदिर स्थापत्य

(4) मराठेकालीन लघुचित्रे

(5) दासबोध

(6) होनाजी बाळा.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-105

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Optional Paper 3)

(Social Background of Dalit Movement in Maharashtra)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the teachings of Jainism and Buddhism for the establishment of equality in society.

(2) Examine the role of untouchable saint poets in highlighting the problems of untouchables.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Highlight the contribution of Mahatma Jotiba Phule in solving the problems of Dalits.

(2) Discuss the work of the Arya Samaj for establishing equality in the society.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Examine the nature of the caste system.

(2) What does the term 'Dalit' mean ? What do you understand by the term 'Dalit Consciousness' ?

(3) Discuss the contribution of the Prarthana Samaj.

(4) Explain the work of the Brahmo Samaj in social reform.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words : [20]

(1) Sant Dnyaneshwar

(2) Sant Tukaram

(3) Gopalbaba Walangkar

(4) Contribution of Satyashodhak Samaj

(5) Ramakrishna Mission

(6) Ganesh Akaji Gavai.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(1) समाजामध्ये समता प्रस्थापित करण्यासाठी बौद्ध व जैन धर्मांच्या शिकवणूकीची चर्चा करा.

(2) अस्पृश्य संत कवींनी अस्पृश्यांच्या समस्यांवर प्रकाश टाकण्यामध्ये पारंपाडलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(1) दलितांच्या समस्या सोडविण्यामध्ये महात्मा जोतिबा फुले यांच्या योगदानावर प्रकाश टाका.

(2) समाजामध्ये समता प्रस्थापित करण्यासाठी आर्य समाजाने केलेल्या कार्याची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

(1) जातीव्यवस्थेच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

(2) 'दलित' या संज्ञेचा अर्थ सांगा. 'दलित जाणीवा' या संज्ञेद्वारा तुम्हाला कोणता बोध होतो ?

(3) प्रार्थना समाजाच्या योगदानाची चर्चा करा.

(4) सामाजिक सुधारणांमधील ब्राम्हो समाजाचे कार्य स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]

(1) संत ज्ञानेश्वर

(2) संत तुकाराम

(3) गोपाळबाबा वलंगकर

(4) सत्यशोधक समाजाचे योगदान

(5) रामकृष्ण मिशन

(6) गणेश अकाजी गवई.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-106

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

[HS. Opt. 04 : History of Philosophy of Science and Technology

(Development in West)]

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

***N.B.* :—** (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Assess the contribution of ancient Egypt to the development of Science and Technology.

(2) Examine the achievements of ancient China in technology. What were its effects ?

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the nature of the Copernican revolution in Astronomy.

(2) Explain the impact of Darwinism on political, social and economic fields.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words : [20]

(1) Define science and discuss the scientific method.

(2) Discuss the nature of renaissance science.

(3) Give an account of the development in weaving technology during the Industrial Revolution.

(4) Examine the impact of science and technology on the intellectual life of man.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Contribution of Thales in Science

(2) Ancient Rome's contribution to Geography

(3) Role of monasteries in preserving science

(4) Importance of the invention of telescope

(5) Contribution of James Watt to technology

(6) Constructive uses of atomic energy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) विज्ञानतंत्रज्ञानाच्या विकासामधिल प्राचिन इजिप्तच्या योगदानाचे मुल्यमापन करा.

(2) तंत्रज्ञानात प्राचीन चीनच्या कामगिरीचे परीक्षण करा. त्याचे कोणते परिणाम झाले ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) खगोलशास्त्रातील कोपर्निकन क्रांतीच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

(2) डार्वीनवादाचा राजकीय, सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रावरील प्रभाव स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

(1) विज्ञानाची व्याख्या द्या व शास्त्रीय पद्धतीची चर्चा करा.

(2) प्रबोधन कालीन विज्ञानाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

(3) औद्योगिक क्रांतीकाळातील विणकर तंत्रज्ञानातील प्रगतीचा वृत्तांत द्या.

(4) मानवाच्या बौद्धीक जीवनावरील विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार**वर प्रत्येकी **100** शब्दात थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

(1) थेल्सचे विज्ञानातील योगदान

(2) प्राचीन रोमचे भूगोलातील योगदान

(3) विज्ञान जतन करण्यामधिल मठांची भूमिका

(4) दुर्बिणीच्या शोधाचे महत्व

(5) जेम्स वॅटचे तंत्रज्ञानातील योगदान

(6) अणू उर्जेचे विधायक उपयोग.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—4

[3705]-107

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper V

(USA : From Isolation to Hegemony)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the main features of United States foreign policy before World War I.

(2) Analyze the role of the United States at the Washington Conference.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the various views regarding the causes of the Cold War.

(2) Discuss the role of the United States in world politics as a Hegemonic Power.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Highlight the significance of Commodore Perry's expedition to Japan.

(2) Bring out the main features of Wilson's 14 points.

(3) Critically examine the role of the United States in the context of the League of Nations in the interwar period.

(4) What was SEATO ? Explain its importance.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Open Door Policy

(2) Isolationism

(3) Lend Lease Act

(4) Policy of Containment

(5) ANZUS

(6) Star wars programme.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास | एकूण गुण : 80

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(1) पहिल्यामहायूद्धापूर्वीच्या अमेरिकेच्या परराष्ट्रधोरणाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

(2) वॉशिंग्टन परिषदेमधील अमेरिकेच्या भूमिकेचे विश्लेषण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(1) शितयूद्धाच्या कारणांसंबंधीची विविध मते स्पष्ट करा.

(2) एक प्रभुत्वसत्ता म्हणून जागतिक राजकारणामधील अमेरीकेच्या भूमिकेची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(1) कमोडर पेरीच्या जपानवरील आक्रमणाच्या महत्वावर प्रकाश टाका.

(2) विलसनच्या 14 तत्वांची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.

(3) दोन महायूद्धांच्या काळातील राष्ट्रसंघाच्या संदर्भात अमेरिकेच्या भूमिकेचे टिकात्मक परीक्षण करा.

(4) सिअॅटो काय होता ? त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार**वर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा : [20]

(1) मुक्तद्वार धोरण

(2) अलिप्ततावाद

(3) लेंड लीजचा कायदा

(4) सिमांत धोरण

(5) अंझुस (ANZUS)

(6) स्टार वॉर प्रोग्रॅम.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Core Paper 4

(History and its Practice)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is historical research ? Discuss.

(2) Explain the nature of preliminary operations.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) "The writing of history can never be completely objective." Express your views.

(2) Critically examine the development of Marxist Historiography in India.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) How is the authenticity of a document established ?

(2) Bring out the importance of valid generalization in concluding operations.

P.T.O.

(3) Examine the features of Imperialist Historiography in Indian History.

(4) Explain the significance of the Subaltern School of Thought.

4. Write short notes on any *four* of the following : [20]

(1) Hypotheses

(2) Primary sources

(3) Difference between Ibid and op. cit

(4) Bibliography

(5) Sir William Jones

(6) R.C. Muzumdar

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(1) ऐतिहासिक संशोधन म्हणजे काय ? चर्चा करा.

(2) प्राथमिक प्रक्रियेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(1) "इतिहास लेखनात संपूर्ण वस्तूनिष्ठता शक्य नसते." आपले मत स्पष्ट करा.

(2) भारतातील मार्क्सवादी इतिहासलेखनाच्या प्रगतीचे टिकात्मक परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

(1) कागदपत्रांचा अस्सलपणा कशाप्रकारे सिद्ध केला जातो ?

(2) सर्वसामान्य प्रमेयांचे संशोधनाच्या अंतिम प्रक्रियेतील महत्व सांगा.

(3) भारतीय इतिहासातील साम्राज्यवादी इतिहासलेखनाच्या वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

(4) वंचितांच्या (Subaltarn) इतिहासलेखन प्रवाहाचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार**वर टिपा प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

(1) गृहितक

(2) प्राथमिक साधने

(3) तत्रैव व पुर्वोक्त यातील फरक

(4) संदर्भग्रंथ सूची

(5) सर विल्यम जोन्स

(6) आर. सी. मुजुमदार.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Core Paper 6

(Socio-Economic History of the Marathas)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

***N.B.* :—** (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the term 'Socio-economic history'. Examine the importance of Marathi archival sources for the study of Socio-economic history of the Marathas.

(2) "Social and Economic life in medieval Maharashtra was centered around the village." Discuss.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the concept of social mobility. Discuss various avenues of mobility in the 17th and 18th century Maharashtra.

(2) Examine the origins and working of banking system under the Marathas.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) What role did the institutions of marriage and family play in the socio-economic life of medieval Maharashtra ?

(2) Discuss the various principles of fixation of land revenue.

(3) Highlight the commercial centres of 17th and 18th century Maharashtra.

(4) Bring out the salient features of coinage during the period 1707 to 1818.

4. Write short notes on any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

(1) Accounts of foreign travellers

(2) Deshak

(3) Types of land

(4) Textile industry

(5) Varat

(6) Nature of mints under the Peshwas.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(1) सामाजिक व आर्थिक इतिहास ही संकल्पना स्पष्ट करा. मराठ्यांच्या सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी पुराभिलेखिय साधनांच्या महत्त्वाचे परीक्षण करा.

(2) "मध्ययुगीन महाराष्ट्रात खेड्याभोवती सामाजिक-आर्थिक जीवन केंद्रित झाले होते." चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(1) सामाजिक गतिशिलता ही संकल्पना स्पष्ट करा. 17व्या व 18व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सामाजिक गतिशिलतेच्या विविध मार्गांची चर्चा करा.

(2) मराठेकालीन पेढी व्यवहाराचा उगम व कार्यपद्धतीचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

(1) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील सामाजिक-आर्थिक जीवनामध्ये विवाह कुटुंब या सामाजिक संस्थांनी कोणती भूमिका पार पाडली ?

(2) जमिनधारा निश्चितीच्या विविध तत्वांची चर्चा करा.

(3) 17व्या व 18व्या शतकातील महाराष्ट्रातील व्यापारी केंद्रावर प्रकाश टाका.

(4) इ. स. 1707 ते 1818 या कालखंडातील चलनाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

(1) परकीय प्रवाशांचे वृत्तान्त

(2) देशक

(3) जमिनीचे प्रकार

(4) वस्त्रोद्योग

(5) वरात

(6) पेशवेकालीन टांकसाळींचे स्वरूप.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper 8

(Maratha in the 17th and 18th Century Power Politics)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the nature of 18th century Debate with special reference to the Maratha Power.

(2) Explain the concept of Maratha Confederacy. Examine its role in the expansion of Maratha Power in various parts of India.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the nature of Maratha expansion in Bengal and Orissa.

(2) Discuss the political ideology of the Marathas with special reference to Maharashtra Dharma and Swarajya.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Examine the changing relations in constituents of the 18th century Maratha state.

(2) Highlight the significance of Chauth and Sardeshmukhi in expansion of Maratha power in the 18th century.

(3) Discuss Maratha expansion in Gujarat.

(4) In your opinion which were the *two* prime factors that led to the incorporation of Maratha State into Colonial State ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Conquest and stay policy

(2) Govindpant Bundele

(3) Maratha expansion in Karnatak

(4) Maratha power in Orissa

(5) Significance of the system of Vatan

(6) Saranjamdari system.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) मराठा सत्तेच्या विशेष संदर्भात 18व्या शतकाच्या वादंगाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

(2) मराठा मंडळ ही संकल्पना स्पष्ट करा. भारताच्या विविध भागामधील मराठा सत्तेच्या विस्तारीकरणामधील मराठा मंडळाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) ओरिसा व बंगालमधील मराठा सत्ता विस्ताराच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

(2) महाराष्ट्र धर्म आणि स्वराज्य यांच्या विशेष संदर्भात मराठ्यांच्या राजकीय विचारसरणीची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

(1) 18व्या शतकातील मराठा राज्याच्या घटकांमधील बदलत गेलेल्या संबंधाचे परीक्षण करा.

(2) 18व्या शतकातील मराठा सत्ता विस्तारामधील चौथ व सरदेशमुखीच्या महत्वावर चर्चा करा.

(3) गुजरात मधील मराठा सतेच्या विस्ताराची चर्चा करा.

(4) वसाहतिक राज्यामध्ये मराठा राज्य समाविष्ट होण्यामध्ये तुमच्या मते कारणीभूत ठरलेल्या कोणत्याही **दोन** महत्वाच्या कारणांचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

(1) जिंका व राज्य करा

(2) गोविंदपंत बुंदेले

(3) कर्नाटकामधील मराठा सत्ता विस्ताराचे महत्व

(4) ओरीसामधील मराठा राजवट

(5) वतनसंस्थेचे महत्व

(6) सरंजामदारी पद्धत.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-205

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper 9

(Nature of Dalit Movement in Maharashtra)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the economic ideology of Dr. Babasaheb Ambedkar.

(2) Explain the aims, objectives and work of the Bahishkrit Hitakarini Sabha.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the main provisions of the Poona Pact. Discuss its impact on Dalits.

(2) Examine the role of Dr. Babasaheb Ambedkar in strengthening the position of Dalits through the Indian Constitution.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Examine the contribution of Vitthal Ramji Shinde to the Dalit Movement.

(2) Why did Dr. Babasaheb Ambedkar establish an independent Labour Party ?

(3) Which factors led Dr. Babasaheb Ambedkar to embrace Buddhism ?

(4) Examine the importance of Feminist Dalit Literature.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Simon Commission

(2) Pandharpur Satyagraha

(3) All India Scheduled Caste Federation

(4) Bahishkrit Bharat

(5) Hindu Code Bill

(6) Ambedkari Jalase.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

(2) बहिष्कृत हितकारीणी सभेची ध्येय, उद्दिष्ट्ये व कार्य स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(1) पुणे करारातील तरतूदींचे समिक्षण करा. या कराराचा दलितांवर झालेल्या परिणामांची चर्चा करा.

(2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी भारतीय राज्यघटनेद्वारे दलितांची स्थिती बळकट करण्यासाठी पारपाडलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

(1) दलित चळवळीतील विठ्ठल रामजी शिंदे यांच्या योगदाणाचे समिक्षण करा.

(2) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी स्वतंत्र मजूर पक्षाची स्थापणा का केली ?

(3) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या बौद्ध धर्मांतरास कोणते घटक कारणीभूत ठरले ?

(4) स्त्रीवादी दलित साहित्याच्या महत्वाचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

(1) सायमन कमिशन

(2) पंढरपूर सत्याग्रह

(3) ऑल इंडिया शेड्यूल्ड कास्ट फेडरेशन

(4) बहिष्कृत भारत

(5) हिंदू कोड बिल

(6) आंबेडकरी जलसे.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-206

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper 10

(Economic History of Medieval India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Examine the nature of the land revenue system during the Sultanate period.

(2) Explain the main features of internal trade during the Mughal rule.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the impact of Europeans on the Indian economy.

(2) Bring out the main features of the system of banking in medieval India.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Analyze the nature of the Zamindari system under the Mughals.

P.T.O.

(2) Discuss how the commercialization of agriculture took place in the Medieval period.

(3) Explain the importance of South Indian guilds in the trade

(4) Examine the main features of the textile industry in Medieval India.

4. Write short notes on any *four* of the following in 100 words : [20]

(1) Explain the term Economic History

(2) Khudkhastha

(3) Major ports of the Mughal period

(4) Dyeing industry

(5) Paper industry

(6) Major urban centres of the Sultanate.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) सुलतानशाही काळातील जमिनमहसूळाच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

(2) मुघलसत्ताकाळातील अंतर्गत व्यापाराची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) भारतीय अर्थव्यवस्थेवर युरोपियनांच्या परीणामांची चर्चा करा.

(2) मध्ययुगीन भारतातील पेठीव्यवहार पद्धतीची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

(1) मुघलकालीन जमिनदारी पद्धतीच्या स्वरूपाचे विश्लेषण करा.

(2) मध्ययुगीनकाळातशेतीचे व्यापारीकरण कसे झाले याची चर्चा करा.

(3) व्यापारामधील दक्षिणभारतीय श्रेण्यांचे महत्व स्पष्ट करा.

(4) मध्ययुगीन भारतातील वस्त्रोद्योगाच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]

(1) आर्थिक इतिहास या संज्ञेचे स्पष्टीकरण

(2) खुदकश्त

(3) मुघलकालीन प्रमुख बंदरे

(4) कापडरंग व्यवसाय

(5) कागद उद्योग

(6) सुलतानशाही काळातील प्रमुख शहरी केंद्र.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-207

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper 13

(History of Science and Technology in India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following in **500** words : [20]

(1) Examine the technology in Indus civilization.

(2) Discuss the development of astronomy in Ancient India.

2. Attempt any *one* of the following in **500** words : [20]

(1) Evaluate the role played by Sawai Jaisingh of Jaipur in the promotion of science.

(2) Examine the Science Policy under the British.

3. Attempt any *two* of the following in **250** words each : [20]

(1) What was the contribution of Aryabhatta and Bhaskaracharya to Ancient Mathematics ?

(2) Give an account of military technology in Medieval India.

P.T.O.

(3) Discuss the impact of technology in communication introduced by British in the 19th century India.

(4) Explain the meaning of 'Scientific temper'.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) The Ayurveda

(2) Irrigation technology in Medieval India

(3) Unani system of medicine in Medieval India.

(4) The geological survey of India under the British.

(5) Atomic Energy Commission

(6) Sir Homi Bhabha.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) सिंधु संस्कृतीमधील तंत्रज्ञानाचे परीक्षण करा.

(2) प्राचीन भारतातील खगोलशास्त्राच्या विकासाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) विज्ञानाच्या चालनेसाठी जयपूरच्या सवाई जयसिंहाने पार पाडलेल्या भूमिकेचे मुल्यांकन करा.

(2) ब्रिटीशकालीन वैज्ञानिक धोरणाचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दात उत्तरे लिहा : [20]

(1) आर्यभट्ट व भास्कराचार्य यांनी प्राचीन गणितामध्ये कोणते योगदान दिले ?

(2) मध्ययुगीन भारतातील लष्करी तंत्रज्ञानाचा आढावा घ्या.

(3) 19व्या शतकाल ब्रिटीशांनी दळणवळणामध्ये जे तंत्रज्ञान आणले त्याच्या परीणामांची चर्चा करा.

(4) वैज्ञानिक दृष्टीकोण याचा अर्थ स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपा प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

(1) आयुर्वेद

(2) मध्ययुगीन भारतातील पाणी पुरवठ्याममधील तंत्रज्ञान

(3) मध्ययुगीन भारतातील युनानी वैद्यक पद्धत

(4) ब्रिटीशकालीन भूगर्भिय सर्वेक्षण

(5) अणुउर्जा आयोग

(6) सर होमी भाभा.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-301

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Core Paper No. 7)

(Ancient and Medieval Civilizations of the World)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following question in **500** words : [20]

(*i*) Evaluate the socio-economic life of Persian Civilization.

(*ii*) Assess the contribution of Greece to the development of literature.

2. Answer any *one* of the following question in **500** words : [20]

(*i*) Explain the role played by Arabs in the development of science.

(*ii*) Assess the role of Leonardo-da-Vinci as an Artist and Scientist.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) How did Metallurgy develop during the Indian Civilization ?

(*ii*) Examine the religious ideology of Confucius in Ancient Civilization of China.

(*iii*) Explain the contribution of ancient Egypt to the science.

(*iv*) Examine the relationship between Church and state till the 17th century.

P.T.O.

4. Write short answers any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

(*i*) 'Dandniti' in ancient India.

(*ii*) Definition and meaning of Civilization.

(*iii*) Explain the concept 'Dark Ages'.

(*iv*) Salient features of Feudal system.

(*v*) Difference between the Nation and State.

(*vi*) Why did the industrial revolution rise first in England ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(*i*) इराणी संस्कृतीमधील सामाजिक-आर्थिक जीवनाचे मूल्यमापन करा.

(*ii*) साहित्याच्या विकासामध्ये ग्रीसने केलेल्या कामगिरीचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(*i*) विज्ञानाच्या प्रगतीमध्ये अरबांनी बजावलेली भूमिका विशद करा.

(*ii*) लिओनार्डो-द-विन्सी याने कलाकार व वैज्ञानिक म्हणून बजावलेल्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) भारतीय संस्कृतीत धातूशास्त्राचा विकास कसा झाला ?

(*ii*) प्राचीन चीनी संस्कृतीतील कन्फ्युशियसच्या धार्मिक विचारांचे परीक्षण करा.

(*iii*) ईजिप्सियन संस्कृतीने विज्ञानात केलेले योगदान स्पष्ट करा.

(*iv*) चर्च आणि राज्यसंस्था यांच्यात 17व्या शतकापर्यंत असलेल्या संबंधाचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) प्राचीन भारतातील 'दंडनीती'.

(*ii*) संस्कृतीची व्याख्या व अर्थ.

(*iii*) 'अंधार युग' ही संकल्पना विशद करा.

(*iv*) सरंजामी व्यवस्थेची ठळक वैशिष्ठ्ये.

(*v*) राष्ट्र व राज्य यातील फरक.

(*vi*) औद्योगिक क्रांती प्रथम इंग्लंडमध्ये कां उदयास आली ?

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—4

[3705]-302

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Core Paper No. 8

(Indian History : Challenges and Perspectives)

[JUNE 2008 PATTERN]

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Give an account of the theories of ancient state in Indian History.

(*ii*) What is 'Urbanisation' ? Explain its processes in Indian History.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Critically examine the theories of Medieval State in Indian History.

(*ii*) Is the Feudalism debate relevant to Medieval State in India ? Why ?

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) The Mansabdari system was an effective instrument for maintaining the Mughal State. Do you agree with this statement ? Why ?

(*ii*) Explain the socio-economic aspects of Urban Society.

(*iii*) Which factors are responsible for the potentialities of capitalism ?

(*iv*) Examine the role played by William Jones as a orientalist scholar in India.

4. Write short answers of any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

(*i*) Principles of 'Welfare State'.

(*ii*) Types of urbanisation.

(*iii*) Meaning of Feudal State.

(*iv*) Disadvantages of capitalism.

(*v*) Define 'Absolute Monarchy'.

(*vi*) What is 'Orientalism' ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास एकूण गुण : 80

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(*i*) प्राचीन भारतातील राज्यविषयक सैद्धांतीक मांडणीना वृत्तांत द्या.

(*ii*) 'नागरीकरण' म्हणजे काय ? भारतीय इतिहासातील नागरीकरणाची प्रक्रिया विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(*i*) भारतीय इतिहासातील मध्ययुगीन राज्यविषयक सिद्धांतांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

(*ii*) सामंतशाहीविषयक वाद मध्ययुगीन भारताच्या संदर्भात प्रस्तूत आहे कां ? कां ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(*i*) "मनसबदारी पद्धत मुघल राज्याला आधारभूत असे प्रभावी साधन होते." या विधानाशी तुम्ही सहमत आहात काय ? कां ?

(*ii*) नागरी समाजाचे सामाजिक-आर्थिक घटक स्पष्ट करा.

(*iii*) भांडवलशाहीला कोणते पोषक घटक कारणीभूत ठरतात ?

(*iv*) पौर्वात्यवादी अभ्यासक म्हणून विल्यम जोन्सने भारतात बजावलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

(*i*) कल्याणकारी राज्याची प्रमुख तत्वे.

(*ii*) नागरीकरणाचे प्रकार.

(*iii*) मांडलिक राज्याचा अर्थ.

(*iv*) भांडवलशाहीचे दोष.

(*v*) 'निरंकुश राजेशाही' चा अर्थ सांगा.

(*vi*) 'पौर्वात्यवाद' म्हणजे काय ?

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-303

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Core Course No. 9)

(Economic History of Modern India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Examine the three phases of British economic interests and colonial economy in India.

(*ii*) What is 'Commercialization of agriculture' ? Explain its effects, under the British rule in India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Explain the revenue system of East India Company with special reference to Permanent Settlement and Mahalwari System.

(*ii*) Give an account of the development of shipping industry under the British India.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) Explain the consequences of De-industrialization in India.

(*ii*) Salient features of Railway Industry.

(*iii*) Give an outline of Company's policy of Internal trade in India.

(*iv*) Explain the achievements of Presidency Banks in India.

4. Answers any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

(*i*) Define colonial economy.

(*ii*) What is 'Economic Drain' ?

(*iii*) Effects of Great Depression'.

(*iv*) Explain the meaning of De-industrialization.

(*v*) The structure of Reserve Bank of India.

(*vi*) Stages of financial decentralization.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) भारतातील ब्रिटिशांच्या हिताचे व वसाहतवादी अर्थकारणातील तीन टप्प्यांचे परीक्षण करा.

(*ii*) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय ? त्याचे ब्रिटिश राजवटीतील भारतावर झालेले परिणाम विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) ईस्ट इंडिया कम्पनीचे कायमधारा पद्धती आणि महालवारी पद्धती यांच्या विशेष संदर्भात महसूल व्यवस्था स्पष्ट करा.

(*ii*) ब्रिटिशकालीन भारतातील जहाज बांधणी उद्योगाच्या विकासाचा वृत्तांत द्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येक **250** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) भारतातील अनुद्योगीकरणाचे परिणाम विशद करा.

(*ii*) रेल्वे उद्योगाची ठळक वैशिष्ट्ये.

(*iii*) ईस्ट इंडिया कंपनीच्या भारतातील अंतर्गत व्यापार विषयक धोरणाची रूपरेषा द्या.

(*iv*) भारतातील इलाखा बँकांची कामगिरी स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) वसाहतवादी अर्थकारणाचा अर्थ सांगा.

(*ii*) 'आर्थिक निःसारण' म्हणजे काय ?

(*iii*) महामंदीचे परिणाम.

(*iv*) अनुद्योगिकरणाचा अर्थ स्पष्ट करा.

(*v*) रिझर्व्ह बँकेची रचना.

(*vi*) वित्तिय विकेंद्रीकरणातील टप्पे सांगा.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—4

[3705]-304

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper No. 15

(Maharashtra in the 19th Century : Structural Changes)

[JUNE 2008 PATTERN]

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Examine the social relevance of Bhakti Movement in Medieval Maharashtra.

(*ii*) Explain the revenue system introduced in Maharashtra by the British.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Critically examine the impact of Humanism on 19th Century Maharashtra with special reference of Mahatma Phule.

(*ii*) "The middle class in the 19th century Maharashtra aimed at the creation of its hegemony." Comment.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) State the impact of Utilitarianism on 19th century Maharashtra.

(*ii*) Explain the historical significance of Chhatrapati Shivaji's Swarajya.

(*iii*) Examine the effects of Romanticism on the society of the 19th century Maharashtra.

(*iv*) State the achievements of Pune Sarvajanik Sabha.

4. Answer any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

(*i*) What is 'Liberalism' ?

(*ii*) State the meaning of 'Non-Brahaman Movement'.

(*iii*) Explain the nature of 'Cultural Nationalism'.

(*iv*) What is 'Social Mobility' ?

(*v*) What is 'Emancipation of Women' ?

(*vi*) Objectives of Bombay Association.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास एकूण गुण : 80

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(*i*) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील भक्ती चळवळीच्या सामाजिक आशयाचे परीक्षण करा.

(*ii*) ब्रिटिशांनी महाराष्ट्रात निर्माण केलेले महसूलविषयक धोरण स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(*i*) महात्मा फुले यांच्या विशेष संदर्भात 19व्या शतकातील महाराष्ट्रावरील मानवतावादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.

(*ii*) ''आपले धुरिणत्व प्रस्थापित करणे हे 19व्या शतकातील महाराष्ट्राच्या मध्यमवर्गाचे उद्दिष्ट होते.'' भाष्य करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा : [20]

(*i*) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रावरील उपयुक्ततावादाचा प्रभाव सांगा.

(*ii*) छ. शिवाजी राजांच्या स्वराज्याचे ऐतिहासिक महत्व स्पष्ट करा.

(*iii*) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रीयन समाजावरील स्वच्छंदतावादाच्या परिणामांची मिमांसा करा.

(*iv*) पुणे सार्वजनिक सभेची कामगिरी सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) 'उदारमतवाद' म्हणजे काय ?

(*ii*) 'ब्राह्मणेतर चळवळीचा' अर्थ सांगा.

(*iii*) सांस्कृतिक राष्ट्रवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(*iv*) 'सामाजिक गतीशिलता' म्हणजे काय ?

(*v*) 'स्त्रियांची बंधमुक्ती' म्हणजे काय ?

(*vi*) बॉम्बे असोशियशनची प्रमुख उद्दिष्टे.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-305

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Optional Paper No. 16)

[British Administrative Policies in India (1765-1892)]

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following in **500** words : [20]

(*i*) Explain the Ideological influences on British administrative policies in India.

(*ii*) Discuss the nature and significance of the Regulating Act, 1773.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) State the salient features of the Charter Act of 1813. Explain its merits and demerits.

(*ii*) How far is it correct to say that the assumption of the Government of India under the crown by the Act of 1858 was rather a formal than substantial change ? Why ?

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) State the Judicial reforms introduced by Cornwallis Code.

(*ii*) How did the Utilitarian philosophy influence the land revenue policy in India ?

(*iii*) "The British Government in India used Education as an instrument of hegemony". Comment.

(*iv*) Explain the significance of the Indian Council Act of 1892.

4. Answer any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

(*i*) Note on "Free-Trade phase" of the colonial economy.

(*ii*) Define 'De-industrialisation'.

(*iii*) Recommendations of Stracchi-Commision.

(*iv*) Provisions of Vernacular Press Act.

(*v*) Explain the concept 'Economic Nationalism'.

(*vi*) Political significance of Queen's Proclamation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) ब्रिटिशांच्या भारतातील प्रशासकीय धोरणांवरील वैचारिक प्रभाव स्पष्ट करा.

(*ii*) 1773च्या नियामक कायद्याचे स्वरूप आणि महत्व यांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) 1813च्या सनदी कायद्याची ठळक वैशिष्ठ्ये सांगून त्याचे गुण-दोष स्पष्ट करा.

(*ii*) 1858च्या कायद्याने भारतातील राज्यकारभार ब्रिटिश राजसत्तेने आपल्याकडे घेणे हा बदल भरीव नसून निव्वळ औपचारिक होता, असे म्हणणे कितपत योग्य आहे ? कां ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येक **250** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) कॉर्नवॉलीस संहितेने केलेल्या न्यायविषयक सुधारणा सांगा.

(*ii*) भारतातील जमीन महसूल पद्धतीवर उपयुक्ततावादी तत्वज्ञानाचा कसा प्रभाव पडला ?

(*iii*) ''ब्रिटिश सरकारने भारतातील शिक्षण व्यवस्था ही प्रभुत्वाचे साधन म्हणून वापरली.'' भाष्य करा.

(*iv*) 1892च्या भारतविषयक कायद्याचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) वसाहतवादी अर्थव्यवस्थेतील ''खुल्या व्यापाराची अवस्था''

(*ii*) अनुद्योगिकरणाचा अर्थ सांगा.

(*iii*) स्ट्रॅची आयोगाच्या शिफारसी

(*iv*) व्हर्नाक्युलर प्रेस ॲक्ट मधील तरतूदी

(*v*) 'आर्थिक राष्ट्रवाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

(*vi*) राणीच्या जाहिरनाम्याचे राजकीय महत्व.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-306

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Optional Paper 17)

(Gender and Indian History)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) What is 'Patriarchy' ? Examine the views of Gerda Lerner on Patriarchy.

(*ii*) Critically examine the position of women in Indian Philosophy.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Explain the contribution of Betty Friedan to the work about the Feminism.

(*ii*) Discuss the social and economical factors affecting the women in India.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) Explain the salient features of Radical approach towards the Feminism.

P.T.O.

(ii) State the impact of political structures affecting factor of women in India.

(iii) Examine the merits and demerits of patriarchy in India.

(iv) Debate on women in Indian religion.

4. Write short notes on any *four* of the following **100** words each : [20]

(i) Difference between the patriarchy and matriarchy

(ii) Salient features of Liberal approach towards the women

(iii) Define 'Emancipation of women'.

(iv) Definition of Gender.

(v) Define 'Feminism'.

(vi) What is 'Women Empowerment' ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) **सर्व** प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(i) 'पितृसत्ताक पद्धती' म्हणजे काय ते सांगून त्यावरील जेर्डा लर्नरच्या विचारांचे परीक्षण करा.

(ii) भारतीय तत्वज्ञानातील स्त्रियांच्या दर्जा बाबत चिकित्सक परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(i) बेटी फ्रायडनचे स्त्रिवादी लेखनातील योगदान स्पष्ट करा.

(ii) भारतीय स्त्रीयांवर प्रभाव टाकणाऱ्या सामाजिक-आर्थिक घटकांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) स्त्रियांविषयक पुरोगामी विचार प्रवाहाची ठळक वैशिष्ठ्ये नमूद करा.

(*ii*) भारतीय महिलांवर परिणाम करणाऱ्या राजकीय रचनांचा प्रभाव विशद करा.

(*iii*) भारतातील पितृप्रधान व्यवस्थेच्या गुण-दोषांचे परिक्षण करा.

(*iv*) भारतीय धर्मातील स्त्रिविषयक वाद विवेचन सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) पितृसत्ताक व मातृसत्ताक कुटुंब पद्धतीमधील भेद.

(*ii*) महिलाविषयक उदारमतवादी विचार प्रवाहाची वैशिष्ठ्ये.

(*iii*) 'स्त्रीयांची बंधमुक्ती' याचा अर्थ सांगा.

(*iv*) लिंगभावविषयक व्याख्या व अर्थ सांगा.

(*v*) स्त्रीवादाचा अर्थ सांगा.

(*vi*) 'महिला सबलीकरण' म्हणजे काय ?

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-307

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Optional Paper 18)

(East Asia : China, 1900–2000)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Assess the Domestic reforms of the Nationalist Government of Chiang Kai-shek.

(2) Give an account of the Modernization of China in the field of Science and Technology.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Examine the contribution of Dr. Sun Yat-Sen in the Nationalist Revolution.

(*ii*) Evaluate the Chinese Foreign Policy with India.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) How did the 'Long March' help the Communist Party to come to power in China ?

(*ii*) Examine the causes for Manchurian invasion of 1931.

(*iii*) Give an account of the industrialisation in China between 1980 to 2000.

(*iv*) Explain the military reforms in modern China.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(*i*) Significance of Cultural Revolution

(*ii*) Three-point principles of Dr. Sun Yat-Sen

(*iii*) Political importance of 'Tashkent treaty'

(*iv*) Nature of Panchsheel

(*v*) Objectives of Co-operative Farming

(*vi*) Progress of Nuclear Power in China.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) चैंग-कै-शेकच्या राष्ट्रवादी सरकारने केलेल्या अंतर्गत सुधारणांचे मूल्यांकन करा.

(*ii*) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रातील चीनच्या आधुनिकीकरणाचा वृत्तांत द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) प्रजासत्ताक क्रांतीतील डॉ. सन-येत-सेनच्या कामगिरीचे परीक्षण करा.

(*ii*) चिनच्या भारतविषयक परराष्ट्रीय धोरणाचे मूल्यांकन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) चीनमध्ये 'लाँग मार्च' चळवळीने साम्यवादी पक्षाला सत्तेवर येण्यास कशी मदत केली ?

(*ii*) 1931 मधील मांचुरिया वरील आक्रमणाच्या कारणांचे परीक्षण करा.

(*iii*) 1980 ते 2000 या काळातील चीन मधील औद्योगिकरणाचा आढावा घ्या.

(*iv*) आधुनिक चीनमधील लष्करविषयक सुधारणा विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) सांस्कृतिक क्रांतीचे महत्व

(*ii*) डॉ. सन-येत-सेनची त्री-सूत्री

(*iii*) ताश्कंद कराराचे राजकीय महत्व

(*iv*) पंचशीलचे स्वरूप

(*v*) सहकारी शेतीची उद्दिष्ट्ये

(*vi*) चीनमधील अणुशक्तीची प्रगती.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Paper X

[History of Modern India (1857-1971)]

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(*i*) Explain the meaning of Indian Nationalism. State the salient features of its manifestations.

(*ii*) Assess the role of various provincial associations as the predecessors of Indian National Congress.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Explain the philosophy of the Revolutionaries. What role did they play in the freedom struggle of India ?

(*ii*) What is mixed economy ? Evaluate its success and failure.

3. Answer any *two* of the following questions in **500** words each : [20]

(*i*) How did the 'Drain theory' contribute to the growth of Economic Nationalism in India ?

P.T.O.

(*ii*) Discuss the importance of the Quit India Movement in the freedom struggle of India.

(*iii*) Do you consider the freedom struggle as a 'War of Position' ? Discuss.

(*iv*) Explain the concept 'Secularism'. Bring out its importance for the national integration.

4. Write short notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

(*i*) Nature of Indian Renaissance

(*ii*) Safety-Valve theory

(*iii*) Moderates philosophy

(*iv*) Fundamental Rights in the Indian Constitution

(*v*) Aims and objectives of India's Foreign Policy

(*vi*) Impact of Modernity of Indian Culture.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) भारतीय राष्ट्रवादाचा अर्थ स्पष्ट करा. त्याच्या प्रकटीकरणाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

(*ii*) भारतीय राष्ट्रीय सभेची पूर्वाधार (Predecessors) म्हणून विविध प्रांतिक संघटनांनी बजावलेल्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) क्रांतीकारकांचे तत्वज्ञान विशद करा. भारतीय स्वातंत्र्य लढ्यात त्यांनी कोणती भूमिका बजावली ?

(*ii*) मिश्र अर्थव्यवस्था म्हणजे काय ? तिच्या यशापयशांचे मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) भारतातील आर्थिक राष्ट्रवादाच्या विकासास 'आर्थिक नि:सारण' (Economic Drain) सिद्धांत कितपत सहाय्यभूत ठरला ?

(*ii*) भारतीय स्वातंत्र्य संग्रामातील चलेजाव चळवळीच्या महत्वाची चर्चा करा.

(*iii*) 'भारतीय स्वातंत्र्य लढा' हे 'भूमिका युद्ध' होते, असे आपणास वाटते का ? चर्चा करा.

(*iv*) 'धर्मनिरपेक्षतावाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा. राष्ट्रीय एकात्मतेसाठी असलेले तिचे महत्व विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) भारतीय प्रबोधनाचे स्वरूप

(*ii*) 'सुरक्षा झडपेचा सिद्धांत

(*iii*) मवाळांचे तत्वज्ञान

(*iv*) भारतीय राज्यघटनेतील 'मुलभूत अधिकार'

(*v*) भारतीय परराष्ट्र धोरणाची ध्येय आणि उद्दिष्ट्ये

(*vi*) आधुनिकतेचा भारतीय संस्कृतीवरील प्रभाव.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Core Paper No. 11)

(Intellectual History of the Modern West)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

 (1) What is Renaissance ? Explain its nature and contribution to intellectual history of modern west.

 (2) Explain the concept of 'Economic Nationalism' and examine the rise of economic nationalism in India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

 (1) What is scientific method ? Explain its nature of progress in the modern west.

 (2) "Internationalism is a political movement which advocates a greater economic and political cooperation among the nations for the theoretical benefit of all." Do you agree with this statement ? Why ?

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the impact of 'Enlightenment'.

(2) What is Individualism ? State its drawbacks.

(3) Mention the salient features of Romanticism.

(4) Explain the difference between totalitarianism and authoritarianism.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Define 'Humanism'.

(2) What is 'Reformation' and 'Counter reformation' ?

(3) Scientific socialism.

(4) Nature of 'classical liberalism'.

(5) Demerits of 'capitalism'.

(6) Einstein's theory of relativity.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(1) विद्येचे प्रबोधन म्हणजे काय. ? त्याचे स्वरूप आणि पाश्चिमात्य वैचारीक इतिहासास लाभलेले योगदान विशद करा.

(2) 'आर्थिक राष्ट्रवाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा. भारतातील आर्थिक राष्ट्रवादाच्या उदयाचे परिक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

(1) वैज्ञानिक पद्धती म्हणजे काय ? आधुनिक पाश्चिमात्य देशातील वैज्ञानिक प्रगतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

(2) "सर्वांच्या सैद्धान्तिक लाभासाठी राष्ट्रा राष्ट्रात मोठे आर्थिक आणि राजकिय सहकार्याचा पुरस्कार करणारी चळवळ म्हणजे आंतरराष्ट्रीय वाद होय." या विधानाशी तुम्ही सहमत आहात काय ? का ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा : [20]

(1) बुद्धीप्रामाण्यवादाचा प्रभाव विशद करा.

(2) व्यक्तिवाद म्हणजे काय ? त्यातील उणिवा सांगा.

(3) स्वच्छंदतावादाची ठळक वैशिष्ठ्ये नमुद करा.

(4) एकाधिकारशाही आणि सर्वंकषवाद यातील फरक स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

(1) मानवतावादाचा अर्थ.

(2) धर्मसुधारणा आणि प्रतिधर्म-सुधारणा म्हणजे काय ?

(3) शास्त्रीय समाजवाद.

(4) अभिजात उदारमतवाद.

(5) भांडवलशाहीचे दोष.

(6) आईनस्टाईचा 'सापेक्षतावाद'.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Core Paper No. 12)

[World After World War II—1945-2000)]

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Explain the nature of the Berlin Crisis and assess its importance in the Cold War.

(*ii*) Critically examine the Korean War. What role did the U.N. play therein ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) State the meaning of Non-alignment. Assess the role played by Pandit Jawaharlal Nehru in the Non-alignment movement (NAM).

(*ii*) Review the course of American involvement in Vietnam War. What were its consequences ?

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) Describe the situation which was responsible for the rise of 'Palestine Liberation Organisation' (PLO).

P.T.O.

(*ii*) Evaluate the effects of Suez Crisis of 1956 A.D. on West Asian Politics.

(*iii*) Explain the salient features of the 'Camp David Agreement' of 1978.

(*iv*) How far was Gorbachev factor responsible for the Disintegration of USSR ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(*i*) North Atlantic Treaty Organisation (NATO)

(*ii*) Colombo Summit of Non-aligned Movement (1976)

(*iii*) Geneva Conference, 1954

(*iv*) Yasser Arafat

(*v*) Dr. Ho-Chi-Minh

(*vi*) Consequence of the disintegration of USSR.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणताही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) बर्लिन संघर्षाचे स्वरूप स्पष्ट करा आणि त्याचे शीतयुद्धातील महत्वाचे मूल्यमापन करा.

(*ii*) कोरियन युद्धाचे टिकात्मक परीक्षण करा. संयुक्त राष्ट्रसंघाने त्यात कोणती भूमिका बजावली ?

2. खालीलपैकी कोणताही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) अलिप्ततावादाचा अर्थ सांगा. अलिप्तता चळवळीत पंडीत जवाहरलाल नेहरूंनी बजावलेल्या भूमिकेचे मुल्यांकन करा.

(*ii*) अमेरिका व्हिएतनाम युद्धात कसकशी गुंतत गेली याचा आढावा घ्या. त्याचे परिणाम काय झाले ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) 'पॅलेस्टाईन मुक्ती संघटनेच्या' उदयास कारणीभूत ठरलेल्या परिस्थितीचे वर्णन करा.

(*ii*) इ.स. 1956च्या सुएझ संघर्षाचे पश्चिम आशियाच्या राजकारणावर झालेल्या परिणामांचे मूल्यमापन करा.

(*iii*) इ.स. 1978च्या कॅम्प डेव्हिड समझोत्याची ठळक वैशिष्ट्ये विशद करा.

(*iv*) सोव्हिएत रशियाच्या विघटनास गोर्बाचेव्ह घटक कितपत जबाबदार होता ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) उत्तर अॅटलांटिक करार संघटना (नाटो)

(*ii*) अलिप्त राष्ट्रांची कोलंबो शिखर परिषद (1976)

(*iii*) जिनेव्हा परिषद, 1954

(*iv*) यासर अराफत

(*v*) डॉ. हो-चि-मिन्ह

(*vi*) सोव्हिएट रशियाच्या विघटनाचे परिणाम.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper 19

(Nature of Transformation in 19th Century Maharashtra)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Discuss the issues involved in the reform movement with special reference to caste and gender.

(2) State the principles of Satyashodhak Samaj and explain its contribution in the social transformation.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is meant by 'Commercialisation of Agriculture' ? State its nature in the 19th century Maharashtra.

(2) "Literature is an indicator of social ethos." Explain the statement with special reference to the 19th century Marathi literature.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) What is meant by 'Rural-urban dichotomy' ? Explain its nature in the 19th century Maharashtra.

(2) Explain the thoughts of Lokhitwadi in 'Shatpatras' with special reference to New Education.

(3) Give an account of the growth of historical literature. Assess its impact on creating historical consciousness among the people.

(4) Explain the meaning and nature of the counter-cultural movement.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(1) Dadoba Pandurang.

(2) Principles of Prarthana Samaj.

(3) Nature of Industrial growth in the 19th century Maharashtra.

(4) What is Demographic movement ?

(5) Salient features of Renaissance in Maharashtra.

(6) What is 'Reformist Revivalism' ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) 'जात' आणि 'लिंगभाव' यांच्या विशेष संदर्भात सुधारणा चळवळीत अंतर्भूत असलेल्या प्रश्नांची (issues) चर्चा करा.

(2) सत्यशोधक समाजाची तत्वे सांगा आणि सामाजिक स्थित्यंतरातील त्याचे योगदान स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(1) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय ? 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील त्याचे स्वरूप सांगा.

(2) "साहित्य हे सामाजिक अंत:सत्वाचे (social ethos) निर्देशक असते." हे विधान एकोणीसाव्या शतकातील मराठी साहित्याच्या विशेष संदर्भात स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

(1) ग्रामीण-शहरी दरी/विरोधाभास (dichotomy) म्हणजे काय ? 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील त्याचे स्वरूप विशद करा.

(2) नवशिक्षणाच्या विशेष संदर्भात शतपत्रांमधील लोकहितवादींचे विचार स्पष्ट करा.

(3) ऐतिहासिक वाङ्मयाच्या विकासाचा वृत्तांत द्या. लोकांमध्ये ऐतिहासिक जाणीवा निर्मितीसाठी पडलेल्या त्याच्या अभावाचे मूल्यमापन करा.

(4) प्रतिसांस्कृतिक चळवळी (counter-cultural movement) चा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

(1) दादोबा पांडुरंग.

(2) प्रार्थना समाजाची तत्वे.

(3) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील औद्योगिक विकासाचे स्वरूप.

(4) लोकसंख्येतील स्थानांतर/बदल.

(5) महाराष्ट्रातील प्रबोधनाची ठळक वैशिष्ट्ये.

(6) सुधारणावादी पुनरुज्जीवनवाद म्हणजे काय ?

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-405

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

(Optional Paper No. 20)

(Socio-Religious Reform Movement in South India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Give a brief survey of socio-religious reform movement in 19th Century India.

(*ii*) What is meant by 'Non-Brahmin Movement' ? State the salient features of Non-Brahmin Movement in Tamil Nadu.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Estimate the role of Virasalingam Pantalu as a social reformer.

(*ii*) 'Periyar was not only a social revolutionary, but also a champion of the underprivileged.' Discuss.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) Critically examine the rise and growth of Social Reform Movement in Andhra Pradesh with special reference to Alluri Sitaramarajula.

P.T.O.

(*ii*) Define the term 'Social Legislations'. State the importance of the Social Legislations in Mysore.

(*iii*) Discuss the rise and growth of the Justice Party in Tamil Nadu.

(*iv*) Describe the caste system in Kerala.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(*i*) Sree Narayana Dharma Paripalana

(*ii*) Dr. Palpu's works towards Ezhava Community

(*iii*) South Indian Liberal Federation

(*iv*) Periyar's philosophy of self-respect

(*v*) Annadurai

(*vi*) Impact of socio-religious reform movements on South India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) 19व्या शतकातील भारतातील सामाजिक–धार्मिक सुधारणा चळवळीचा थोडक्यात आढावा घ्या.

(*ii*) 'ब्राह्मणेतर चळवळ म्हणजे काय ? तामीळनाडू मधील ब्राह्मणेतर चळवळीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) एक समाजसुधारक या नात्याने विरेसलिंगम पंतलु यांच्या कार्याचा परामर्श घ्या.

(*ii*) 'पेरियर हे केवळ समाज क्रांतीकारकच नव्हते तर वंचितांचे कैवारी होते.' चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) अल्लुरी सीतारामाराजुला यांच्या विशेष संदर्भात आंध्रप्रदेशातील समाजसुधारणा चळवळीचा उदय आणि विकास यांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

(*ii*) 'सामाजिक विधी-नियम' ही संज्ञा स्पष्ट करा. म्हैसूर मधील सामाजिक विधी-नियमांचे महत्व सांगा.

(*iii*) तामीळनाडूमधील जस्टीस् पार्टीच्या उदय आणि विकासाची चर्चा करा.

(*iv*) केरळ मधील जाती व्यवस्थेचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) श्री नारायण धर्म परिपालन

(*ii*) इझ्वा जमातीच्या संदर्भात डॉ. पाल्पू (Dr. Palpu) यांचे कार्य

(*iii*) साऊथ इंडियन लिबरल फेडरेशन

(*iv*) पेरियर यांचे आत्मसन्मानांचे तत्वज्ञान

(*v*) अण्णादुराई

(*vi*) समाज आणि धर्म सुधारणा चळवळीचा दक्षिण भारतावरील प्रभाव.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—4

[3705]-406

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper 21

(Urban History)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Explain the concept of 'Urbanisation', and state the salient features of the Indus valley urbanisation.

(*ii*) Give an account of the urbanisation in the South India as depicted in the Sangam literature.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) What were the causes of urban decay according to well-known historian Dr. Romila Thapar ? Do you agree with those opinions ?

(*ii*) What is hinterland of a town ? Explain the significance of hinterland for the development of a town.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) What is meant by 'Urban Settlement' ? Describe the process of urbanisation.

(*ii*) What is resurgence of urban growth ? Discuss the resurgence of urban growth during the period of 600 to 1000 A.D.

(*iii*) How did the cantonment towns come into existence ? State salient features of cantonment towns in colonial India.

(*iv*) How far is it correct to say that 'The Second Urbanisation phase opened number of new avenues in Indian society' ? Comment.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(*i*) Typology of cities

(*ii*) Archaeological sources for the study of urban history

(*iii*) Hinterland of ports

(*iv*) Historical importance for the development of urban centres

(*v*) Salient features of fortified cities belonging to second urbanisation era.

(*vi*) Nature of Administrative towns in colonial India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(i) 'नागरीकरण' ही संकल्पना स्पष्ट करा, आणि सिंधू नदीच्या खोऱ्यातील नागरी करणाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

(ii) दक्षिण भारतातील नागरीकरणाचा संगम साहित्यात चित्रीत केल्याप्रमाणे वृतांत द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : [20]

(i) प्रसिद्ध इतिहासकार डॉ. रोमिला थापर यांच्या मते नगरांच्या अवनतीची कारणे कोणती होती ? त्या मतांशी तुम्ही सहमत आहान काय ?

(ii) शहराचा पाश्र्व प्रदेश (hinterland) म्हणजे काय ? शहराच्या विकासासाठी असलेल्या पाश्र्व प्रदेशाचे महत्व स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

(i) 'नागरी वसाहत' म्हणजे काय ? नागरीकरणाची प्रक्रिया विशद करा.

(ii) 'नागरी विकासाचे पुन:रूत्थान' म्हणजे काय ? इ.स. 600 ते 1000 या काळातील नागरी विकासाच्या पुन:रूत्थानाची चर्चा करा.

(iii) 'छावणी नगरे' (cantonment towns) कशी अस्तित्वात आली ? वसाहतकालीन भारतातील छावणी नगरांची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

(iv) 'दुसऱ्या नागरीकरण पर्वाने भारतीय समाजात अनेक नवी दालने खुली केली' असे म्हणणे कितपत संयुक्तीक ठरेल ? भाष्य करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे **100** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) शहाराचे स्थल विज्ञान/स्थल नामे

(*ii*) नागरी इतिहासाच्या अभ्यासासाठीची पुरातत्वीय साधने

(*iii*) बंदरांचा पाश्र्व प्रदेश

(*iv*) नागरी केन्द्रांच्या विकासातील ऐतिहासिक महत्व

(*v*) दुसऱ्या नागरीकरण पर्वातील मजबूत तटबंदीच्या शहरांची ठळक वैशिष्ट्ये

(*vi*) वसाहतकालीन भारतातील प्रशासकीय शहरांचे स्वरूप.

Total No. of Questions—4] [Total No. of Printed Pages—3

[3705]-407

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2010

HISTORY

Optional Paper 22

[East Asia : Japan (1853-2000)]

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours **Maximum Marks : 80**

N.B. :— (*i*) *All* questions are compulsory.

(*ii*) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Describe the salient features of Feudal society in Japan.

(*ii*) Give an account of the modernisation of Japan in the political and social life during the Meiji era.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(*i*) Give a brief account of the circumstances that led to the rise of Militarism in Japan.

(*ii*) Analyse the factors responsible for the Economic Resurgence of Japan after the World War II.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(*i*) Discuss the causes of Russo-Japanese war of 1904-05.

P.T.O.

(*ii*) Discuss the major decisions of the Washington conference.

(*iii*) Assess Japan's role in World War II with special reference to General Tojo.

(*iv*) State the salient features of the Japanese foreign policy after 1952.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

(*i*) Treaty of Shimonosheki, 1895.

(*ii*) Anglo-Japanese Alliance, 1902.

(*iii*) Twenty-one Demands of Japan.

(*iv*) Objectives of American Occupation of Japan

(*v*) Constitution of Japan 1947.

(*vi*) Russo-Japanese Agreement 1956.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास **एकूण गुण : 80**

सूचना :— (*i*) **सर्व** प्रश्न आवश्यक आहेत.

(*ii*) **सर्व** प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) जपानमधील 'सरंजामी समाजाची' ठळक वैशिष्ट्ये वर्णन करा.

(*ii*) मेईजी कालखंडात झालेल्या जपानच्या राजकीय आणि सामाजिक क्षेत्रातील आधुनिकीकरणाचा वृत्तांत द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(*i*) जपानमधील 'लष्करवादाच्या' उदयास कारणीभूत झालेल्या परिस्थितीचा थोडक्यात वृत्तांत द्या.

(*ii*) दुसऱ्या महायुद्धानंतर जपानच्या आर्थिक पुन:रुत्थानास कारणीभूत ठरलेल्या घटकांचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) इ. स. 1904-05 च्या रशिया-जपान युद्धाच्या कारणांची चर्चा करा.

(*ii*) वॉशिंग्टन परिषदेत घेतलेल्या प्रमुख निर्णयांची चर्चा करा.

(*iii*) जनरल तोजोच्या विशेष संदर्भात दुसऱ्या जागतिक महायुद्धातील जपानच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.

(*iv*) इ. स. 1952 नंतरच्या जपानच्या परराष्ट्रीय धोरणाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा : [20]

(*i*) शिमोनोसेकीचा तह, 1895

(*ii*) इंग्लड जपान मैत्री करार, 1902

(*iii*) जपानच्या एकवीस मागण्या.

(*iv*) अमेरिकेची जपानच्या व्याप्तीची उद्दिष्ट्ये.

(*v*) जपानी राज्यघटना, 1947

(*vi*) रशिया-जपान करार, 1956.